

פרשת כי תצא

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

פרשתנו דנה במגוון תחומים מעניינים, החל מהמשך "הלכות מלחמה" ודיני ירושה עובר-דרך ניתוח היחסים בין אדם לחברו ובין אדם אל החי ומסיימת ביחסי איש ואשתו

פרשת השבוע, "כי תצא", כוללת בתוכה 27 מצוות (לפי מנין המצוות להרמב"ם) והיא העשירה ביותר מבחינה זו בכל פרשיות התורה. במסגרת זו לא נוכל כמובן לעמוד על כל המצוות בהן דנה הפרשה אלא רק במקצתן, אותן ננסה לסווג לקבוצות.

משבויית המלחמה ועד לבן הסורר "כי תצא למלחמה" . וראית בשביה אשת יפת תואר, וחשקת בה". בני-ישראל עומדים עתה לפני מלחמות רבות. אחד מתכסיסי האויב היה להעמיד את בנותיו המקושטות בשדה המערכה כדי לפתות את חיילי הצד שכנגד. התורה חששה פן יפול אחד מן החיילים ברשת שטמנו לו וכדי שלא ישא את הנוכריה באיסור, התירה לו התורה לקחתה לאשה.

אולם, להחלטה זו עליו לבוא מתוך שיקול דעת ולכן עליו לברר היטב אם המדובר ברגשות כנים של אהבה או הסתנוורות מן היופי בלבד. לכן ציוותה התורה: "והבאת אל תוך ביתך וגילחה את ראשה ועשתה (תגדל) את ציפורניה והסירה את שמלת שביה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח (חודש) ימים". רק אם לאחר חודש - בלא סממנים חיצוניים המושכים את הלב ובהתנהגות ארוכה של בכי - בכל-זאת ירצה בה, יוכל לקחתה לאשה.

חז"ל אומרים כי למרות הכל בסופו של דבר תהיה הנוכריה שנואה עליו והוא ינשא לבת ישראל, כמרומז מסמיכות הענין הבא המוזכר בפרשה: "כי תהיינה לאיש שתי נשים האחת אהובה ואחת שנואה".

דיני ירושה

דין הירושה מעניק לבן הבכור חלק הגדול פי שניים משאר אחיו והסיבה: "כי הוא ראשית אונו (כוחו)", הוא בנו הראשון ובזכותו ניתן לו מעמד של אב, עם כל המשמעויות שבדבר. אך מה יקרה אם משתי נשיו האמורות נולדו לו בנים והבן הבכור נולד מהשנואה - ? על כך אומרת התורה: "לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור". אין האב יכול לפגוע בזכויותיו של הבן הבכור אפילו שאמו שנואה עליו.

חז"ל קושרים את המשך הפרשה העוסקת ב'בן הסורר" שצאצאיה של אותה שבויית מלחמה. על אף שכלפי חוץ בנה נראה כ"בן טובים" יתגלו אצלו נטיות של מרדנות ורצון לאלימות ופשע. עונשו בסקילה ע"י כל אנשי העיר. יחד עם זאת העמידה התורה תנאים רבים עד לקיום העונש וכבר נאמר שזהו מצב בלתי אפשרי וש"בן סורר ומורה" לא היה ולא נברא, כך שעיקרה של הפרשה הוא רק ללמדנו לקח וחינוך

מעשים שבן אדם חברו

מצות השבת אבידה - "השב תשיבם" - באופן כללי יש להכריז על כל מציאה ולאף אחד אין רשות לקחתה לעצמו. אולם, כשאין סימנים על החפץ, בצורת הנחתו או מקומו - התירו חכמים ליטלו.

פרשת כי תצא

מתנות עניים - "פאה" - השארת קומץ תבואה הגדלה בקצה השדה. "לקט" - אסור ללקט את אותן שיבולים הנושרות מן היד בזמן הקצירה. התנהגות דומה נדרשת מהעובד בכרם או בבית הבד. מטרתן של מצוות אלה: מצד אחד שיתוף העני בנכסי העשיר בעל השדות ומאידך, חינוך ליבו של עתיר הנכסים והגברת נדיבותו.

עוד מצוות המוזכרות בפרשה ושייכות לקטגוריה הנ"ל הן: איסור הלוואה בריבית, איסור השהיית שכר שכיר, דיני לקיחת משכון, דיוק במידות ומשקלות ועוד.

יחס האדם אל החי

שילוח הקן - "כי יקרא (ימצא) קן ציפור לפניך בדרך. . והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תיקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך". הסיבה לכך: כאשר האדם יקח רק את הבנים תחזור האם ותטיל ביצים אך אם יהרוג גם את האם ישמיד את קיום אותו המין.

חרישה בשור וחמור יחד - כוחו של החמור אינו ככחו של השור. כאשר הם מבצעים עבודה קשה וחורשים יחד בשדה נגרם לחמור החלש צער רב והוא כורע תחת המעמסה. משום צער בעלי חיים מצווה בעל השדה להשאיל או לשכור בהמה חזקה נוספת למטרה זו ולא לחרוש בשור וחמור יחד.

לא תחסום שור בדישו" - בשעה שהבהמה עוסקת בעבודתה היא להוטה אחרי התבואה שבשדה. לכן מצווה האדם להתיר את פיה של הבהמה בזמן הדייש ולתת לה לאכול כאוות נפשה בזמן.

בין איש לאשתו

גרושין - כאשר החליט הבעל לגרש את אשתו, עליו לתת לה "ספר כריתות", דהיינו גט. רק לאחר נתינת הגט יכולה האשה להנשא לאדם אחר. אם התגרשה האשה מבעלה השני או התאלמנה ממנו, אין בעלה הראשון יכול להנשא לה בשנית.

יבום וחליצה - במקרה שאחד האחים מת והשאיר את אשתו בלא בנים מוטלת החובה על אחד מאחיו ליבם את אלמנתו ולקחתה לאשה. כשיוולד להם הבן הבכור יקראו לו על שם האב שנפטר. אולם, אם האב אינו רוצה להנשא לאשת הנפטר, יוצאים השניים לשער העיר ולעיני זקני הישוב חולצת האשה את נעלו, יורקת בפניו ואומרת; "ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו".

בסיום הפרשה מוזכרת מצוות מחיית עמלק לפיה עלינו לזכור את מעשיו והתגרותו הנועזת של עמלק כלפי עם ישראל ולמחות את שמו. לעמלק אין תקנה אלא בהשמדתו ומחייתו מן העולם עד תום.

מקור: maale-adumim.com